

Kart. 1578 944
X

529

RAPORT NARODOWOSCIOWY NR 5

T R E S C

A. SPRAWY UKRAINSKIE

I. ORGANIZACJE POLITYCZNE

1. T-wo Wdrożenie
2. Komitet Ukraińców Argentyńskich

B. RUCH SŁOWIAŃSKI

I. METODY PRACY ORGANIZACYJNEJ

1. Ogólne wytyczne
2. Schemat organizacyjny
3. Akcja komasacyjna

II. PRASA I PROPAGANDA.

Przedstawiam niniejszy raport narodowościowy za m-c maj i pozwalam sobie podkreślić znaczenie części "B".

Wpływ dn. 31.5....19.44
L. dz. 529/44.....
Przydział.....

Piotr.

P i o t r

wykonane przy
l. 605/44

A. SPRAWY UKRAIŃSKIE

I. ORGANIZACJE SPOŁECZNO - POLITYCZNE

1. T - wo W i d r o ż d i e n i e. W okresie sprawozdawczym zostało ustalone, iż zarząd główny T-wa otrzymał w dniu 22 kwietnia b.r. kablogram z MIRANDA DE EBRO w Hiszpanji od ANTON DRAGAN, który przybył z Kijowa dla prowadzenia "ukraińskiej akcji prasowej" (?), lecz dostał się do obozu koncentracyjnego. Treść powyższej depechy została zakomunikowana dnia 9.V. 1944 za L.dz.139/44.

W sprawie kontaktu z Ukraińskim Biurem Prasowym w Sztokholmie Poselstwo Polskie w Bs. Aires otrzymało odpis pisma, skierowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych do Ambasady Polskiej w Waszyngtonie, a zawierającego charakterystykę Bohdana KETRZYŃSKIEGO, nazywanego dotąd w raportach tut. Placówki KETRZYŃSKIM (vel KENTRYCZNY). Charakterystykę tę przesyłam w załączeniu. Dalsze zbieranie informacji w tej sprawie w toku.

W związku ze złożeniem memorjału w argentyńskim MSZ przez Komitet Ukraińców Argentyńskich - "Nasz Kłycz" zamieścił artykuł, w którym aprobuje w zasadzie to posunięcie, wyrażając jednak zastrzeżenia z powodu pominięcia w memorjale stosunku Ukrainy do Polski.

Organ OUN wyraża w związku z tym obawę, że Komitet Ukraińców Argentyńskich gotów jest zawrzeć ugodę z Polakami na gruncie granicy ryskiej oraz Umowy Warszawskiej z dnia 20.IV.1920 r.

2. K o m i t e t U k r a i ń c ó w A r g e n t y ń s k i c i Organizacja ta dokonała w okresie sprawozdawczym następujących posunięć:

a) Prezydjum Komitetu w osobach CYMBAŁA, BIAŁOPOLSKIEGO i inż. PIESCIOKOWSKIEGO złożyła w dniu 25 kwietnia 1944 r. wizytę Podsekretarzowi Stanu w argentyńskim MSZ, drowi IBARRA GARCIA, składając na jego ręce pismo i memorjał w sprawie aktualnego stanu kwestji ukraińskiej. W piśmie tem Komitet zwraca uwagę, że niepodległa Ukraińska Republika Ludowa była uznana przez rząd argentyński dekretem z dnia 5.II.1921 r., wobec czego prosi o dalsze utrzymanie tego stanowiska na gruncie międzynarodowym. ~~Tekst tego pisma przedstawiam w załączeniu.~~

Dr. IBARRA GARCIA odniósł się do delegacji życzliwie, obiecując przedłożyć tekst memorjału do wiadomości Prezydenta Republiki, gen. FARRELL. Wyraził życzenie, ażeby Komitet w dalszym ciągu informował go o kwestjach ukraińskich oraz wogóle o stanie rzeczy w Europie Wschodniej.

Należy uznać, że powyższy krok Komitetu nie posiada żadnego praktycznego znaczenia na forum międzynarodowym. Natomiast z punktu widzenia ukraińskich stosunków wewnętrznych jest on manifestacją polityczną, która przyczyni się pośrednio do wzmocnienia pozycji Komitetu Ukraińskiego.

b) Na żądanie czynników polskich - Komitet ogłosił protest przeciwko pretensjom rządu sowieckiego do Galicji Wschodniej i Bukowiny. Komitet stwierdził, że Rosja nie posiada żadnych praw do tych ziem i że ewentualnie przyłączenie ich do Rosji stanowiłoby z ukraińskiego punktu widzenia największe nieszczęście narodo-
we.

Protest ten został wykorzystany przez propagandę polską drogą rozesłania go w języku hiszpańskim do prasy argentyńskiej oraz opublikowania go w "Biuletynie Środkowo - Europejskim". Tekst protestu - w najbliższym sprawozdaniu prasowym.

Na skutek sugestji czynników polskich Białopolski rozpoczął na łamach "Perełomu" kampanję propagandową na rzecz porozumienia narodów obszaru Środkowo - europejskiego, zaliczając doń i Ukrainę oraz utworzenia przez nie wspólnego frontu politycznego.

B. R U C H P A N S Ł O W I A N S K I (w Urugwaju i w Argentynie)

1. O g ó l n e w y t y c z n e. W kołach polsko-żydowskich, zbliżonych do Poselstwa Sowieckiego w Montevideo (Stan. KOWALEWSKI, RATTNER, Marcin RADUJ, Filip LANDAU, SZYC, Leonard WANATOWICZ) omawiane są nast. wytyczne pracy, które mają obowiązywać poszczególne organizacje narodów słowiańskich:

- a) prowadzić intensywną bojową propagandę przeciwko nazizmowi - najgorszemu wrogowi sowieckiej ojczyzny i całej ludzkości;
- b) prowadzić wyteżoną kulturalną propagandę wśród miejscowej ludności na rzecz naszej Ojczyzny, kultywując wzrost sympatii dla naszego narodu oraz wzajemne kulturalne zrozumienie;
- c) walczyć o utworzenie jednego potężnego słowiańskiego frontu przeciwko odwiecznemu wspólnemu wrogowi - teutonowi - naziście; front ten winien trwać podczas wojny i podczas pokoju, ażeby zapewnić naszej ojczyźnie i naszym braciom-słowianom pokojowe i kwitnące życie na długie stulecia;
- d) dążyć do podniesienia osobistego poziomu: kulturalnego, fizycznego i zawodowego, jak również do kształcenia woli w walce o osiągnięcie wyższego poziomu moralności, który winien cechować obywatela i bojownika, konieczne jest ścisłe równanie na sowiecką ojczyznę: potrzebujemy więcej jedności, więcej organizacji, więcej świadomej dyscypliny, entuzjazmu i społecznego rozumienia się.

Wytyczne powyższe, łącznie z podanym niżej szematem i planem pracy, wydane były przez Walentego RIABOWA, członka Poselstwa Sowieckiego, mającego kierować "kulturalną pracą" organizacji słowiańskich.

2. S c h e m a t o r g a n i z a c y j n y oraz plan pracy, popierany przez Poselstwo Sowieckie, przedstawia się następująco:

- a) należy dążyć do połączenia w poszczególnych dzielnicach istniejących organizacji i komitetów, składających się z obywateli Związku Sowieckiego, w celu prowadzenia wspólnej pracy w myśl wyłuszczonej wyżej wytycznych;

- b/ w konkretnym przypadku m. Montevideo należy dążyć do utworzenia dwóch centrów; w dzielnicy Cerro oraz w śródmieściu;
- c/ usiłować przyciągnąć do pracy oraz połączyć w tych centrach organizacje i komitety wszystkich słowiańskich narodów;
- d/ każdy wchodzący w skład Centrum komitet względnie organizacja słowiańska może zachować na życzenie swoją administracyjną samodzielność;
- e/ Centrum winno posiadać wspólny lokal organizacyjny oraz wielką salę;
- f/ Centrum winno posiadać swój zarząd, w skład którego ~~nie~~ mają wchodzić przedstawiciele ~~nie~~ łączących się organizacji;
- g/ Centrum ma nosić nazwę: "SŁOWIAŃSKIE CENTRUM";
- h/ Centrum winno posiadać następujące ~~sekcje~~ wydziały względnie sekcje:
 - a' / oddział propagandowy i kulturalno-oświatowy; winien on kierować m.in. akcją propagandową przeciwko Nazistom i ich sojusznikom;
 - b/ ~~oddział~~ materialnej pomocy Sowieckiemu Czerwonemu Krzyżowi;
 - c' / koło złożone z przedstawicieli Słowian i miejscowej ludności;
 - d' / szkoła i kursy języków słowiańskich;
 - e' / sekcja teatralna;
 - f' / sekcja sportowa;
 - g' / sekcja gospodarcza.

3. Akcja komasacyjna według powyższego szematu została rozpoczęta połączeniem się następujących organizacji w Montevideo:

- a/ Ukraińsko-Białoruskiego Kulturalno-Oświatowego T-wa, z siedzibą przy ul. Agraciada 2442;
- b/ Komitetu im. WORO SZYŁOWA,
- c/ Rosyjskiego Komitetu "Za Ojczyznę" / "Za Rodinę"
- d/ Komitetu Rosyjskich Emigrantów;
- e/ Komitetu "Za Sowiecką Ojczyznę - Zwycięstwo".

Nowe skomasowane towarzystwo ma nosić nazwę: "ROSYJSKO-BIAŁORUSKO-UKRAIŃSKIE KULTURALNO-OŚWIATOWE T-WO w MONTEVIDEO". Ma ono stanowić ośrodek grawitacyjny i krystalizacyjny dla pozostałych słowiańskich organizacji w Urugwaju.

Schemat powyższy zostanie prawdopodobnie zastosowany i do innych ośrodków, w których przebywają słowiańskie kolonje.

II. PRASA I PROPAGANDA

Na terenie Argentyny jednym z głównych ośrodków akcji słowiańsko-sowieckiej stał się dziennik "RUSSKIJ W ARGIENTINIE", utrzymujący intymne stosunki z Poselstwem Sowieckim w Urugwaju.

Adres tego pisma brzmi: Buenos Aires, Charcas 433 /adres drukarni C.N.Kurjera Polskiego, gdzie pismo się drukuje, jednakże istotnie ważna korespondencja jest kierowana na adres:

Buenos Aires, S.STAFRAN, Casilla 792.

Pismo to drukuje liczne artykuły, nadsyłane przez Wszechsłowiańskie Biuro Prasowe w Moskwie.

Zamieszczone na łamach tego pisma przemówienie sowieckiego pisarza TICHONOWA, ogłoszone na obchodzie ku ~~z~~ czci Kościuszki w Moskwie, przedstawiam w załączeniu, ze względu na zawarte w nim polityczne momenty. >

PRZEMÓWIENIE Mikołaja TICHONOWA

na obchodzie ku czci Tadeusza Kościuszki

w M o s k w i e .

"150 lat temu rozgożał w Polsce ludowy ruch wyzwolenczy przeciwko gnębiicielom narodu polskiego - ówczesnym ~~siłom~~ siłom reakcyjnym: Prusom Hohenzolernów, carskiej Rosji i Austrii Habsburgów. Na czele powstania stanął wódz ludowy i bohater narodowy, niezłomny bojownik o wolność narodu polskiego, Tadeusz Kościuszko.

"...Kościuszko marzył o wolnej demokratycznej i ludowej Polsce. Po raz pierwszy na przestrzeni wieków wolne narody niszczą ciemne siły reakcji. Nikt już nie zdoła porwać więzów, które złączyły narody słowiańskie; narody te przysięgły sobie, że zwyciężą podłych gnębieli Słowian...

"Za czasów Kościuszki znaleźli się ludzie, którzy zdradzili swoją ojczyznę i którzy poszli na służbę do jej gnębieli, sprzedając narodowe interesy.

Potomkowie tych wrogów i zdrajców ludu kontynuują i dzisiaj swoje haniebne dzieło, nazywając sami siebie "rządem polskim" w Londynie. "Rząd" ten, pełen złości przeciwko Związkowi Sowieckiemu zapomina celowo, że naród polski cierpi straszne męczarnie zadawane mu przez niemieckich katów.

"Rząd" ten zaślepiony pogardą dla narodu polskiego, nieczuły na jego najbardziej palące potrzeby, prowadzi grę na rzecz katów narodu polskiego. Służy on Niemcom hitlerowskim. Podobnie jak ga czasów ni Kościuszki istnieli zdrajcy, tak i obecnie reakcyjniści rządu polskiego sieją niezgodę w walce o niepodległość Polski.

"Jednakże jak i za czasów Kościuszki istnieją wierni synowie narodu polskiego:... Wiedzą oni, że naród polski będzie niepodległym i wolnym, demokratycznym i postępowym tylko wówczas, gdy ~~nie~~ położy kres intrygom pseudo-patriotów, którzy sprzedali wrogom swój kraj, którzy noszą maskę "zasmuconych" losem narodu polskiego, a którzy w rzeczywistości są oszustami i drapieżcami.

"Nie, Kościuszko nie liczył na tego rodzaju ludzi podobnie jak nie liczy na nich i dziś naród polski, z bronią w ręku walczący z gnębiicielami. W duszy narodu polskiego żywi są pozatem jego bohaterowie. Wśród nich pierwszym jest Tadeusz Kościuszko, którego imię zostało wypisane na sztandarach narodu polskiego w chwili, gdy wszystkie słowiańskie narody spieszą do bitwy decydującej z faszysmem o swoją wolność i niepodległość, o przyszłość całego słowiańskiego świata."

"RUSSKIJ W ARGENTINIE"

/Nadesłane przez Słowiańskie Biuro Prasowe w Moskwie/. >

Komitet Ukraiński
w Rep. Argentynie

Buenos Aires, 25 kwietnia 1944 r.

Do J.E. Pana Ministra Spraw Zagranicznych

w/m

Wasza Ekselencjo!

W charakterze członków licznej kolonji ukraińskiej, mieszkającej w gościnnej Republice Argentyńskiej - w kraju, który dla wielu z nas jest drugą Ojczyzną, a dla większości ziemią rodzinną - uważamy za swój obowiązek, zaszczyt i prawo przedłożyć W.E. autentyczne wiadomości, dotyczące obecnej międzynarodowej sytuacji Ukrainy.

Wystąpienie niniejsze spowodowane zostało poczuciem sprawiedliwości oraz humanitaryzmu, jak również naturalnym dążeniem do okazania pomocy krajowi naszych przodków przy pomocy dostępnych nam środków, mieszczących się w granicach lojalności do Ojczyzny Argentyńskiej.

"Z wiadomości zawartych w załączonym memorjale pozwalamy sobie polecić W łaskawej uwadze W.E. fakt, że Niezależne Ukraińskie Państwo zostało uznane przez rząd argentyński dekretem podpisanym w dniu 5 lutego 1921 roku, który ten to akt posiada dotąd swą moc urzędową.

"Opierając się na szlachetnych tradycjach tej ziemi, odziedziczonych w godny sposób przez plejadę znakomitych mężów stanu na czele z J.E. Panem Prezydentem Republiki Generałem Edelmiro J. Farrell, mamy zaszczyt prosić W.E. o dalsze utrzymanie w płaszczyźnie stosunków międzynarodowych powyższego stanowiska w sposób wyraźny ustalonego w powyższym dekrete, mając ponadto na uwadze, że obecna pożoga wojenna rani głęboko ziemię Ukrainy, oraz że kraj nasz jest ofiarą podwójnej imperjalistycznej inwazji ze strony wojsk niemieckich oraz rosyjsko-komunistycznych.

"Wzniosłe pojęcia wolności i sprawiedliwości, które są właściwe W.E. pozwalają nam żywić nadzieję, że prośba nasza zostanie przyjęta w sposób życzliwy.

Łączymy wyrazy najgłębszego szacunku.

/-/ W.CYBAŁ, prezes

/-/ A.BIAŁOPOLSKI, wiceprezes

/-/ A.AWRAM, sekretarz

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

London, dnia 16 lutego 1944 r.

No. P.III. 851-b/44

Ścisłe tajne.

TJ/RW

W związku z pismem Ambasady z dnia 14 grudnia 1943 roku Nr.857-b/SZ-7/178 w sprawie Bohdana Kętrzyńskiego, Ministerstwo Spraw Zagranicznych podaje poniżej następujące informacje o wyżej wymienionym:

"Bohdan KETRZYŃSKI, urodzony w Równem na Wołyniu w 1919 roku jest obecnie korespondentem Ukraińskiego Biura Informacyjnego w Helsinkach. W momencie wybuchu wojny przebywał w Oslo, następnie dwa lata mieszkał w Helsinkach. Ożeniony z Finką ma córkę. Od roku 1939 posiada paszport nansenowski. Mówi dobrze po szwedzku i niemiecku. Zna po bieźnie fiński, francuski i norweski. W przerwie pomiędzy pobytami w Oslo i Helsinkach przebywał w Berlinie. Berlin opuścił ponieważ - jak oświadcza - czuł się niepewnie w Niemczech. Po wyjeździe z Helsinek przybył do Szwecji ponieważ - jak oświadcza - Finnowie zagrozili mu, że go wysiedlą do Niemiec. Jednakże wyrażał nadzieję, że będzie mógł zpowrotem wrócić do Finlandji, ponieważ Finlandja "zerwała moralnie z Niemcami".

Ponieważ zasoby pieniężne separatystów ukraińskich w bankach belgijskich, holenderskich i francuskich zostały zagrożone, żyje on z oszczędności przedwojennych, złożonych w Sztokholmie i Helsinkach. Główna część zasobów pieniężnych na utrzymanie ruchu ukraińskich separatystów pochodzi z Ameryki - jak oświadcza - ale w danej chwili źródło to wysycha.

"Bohdan KETRZYŃSKI jest wrogo usposobiony wobec Rosjan, gdyż wywieźli jego matkę i siostrę do Kakstanu w roku 1940. Oświadcza jednak w rozmowach, że nienawidzi również Niemców, gdyż zachowanie się Niemców na polskiej i sowieckiej Ukrainie było znacznie gorsze od zachowania się bolszewików. Poddaje w wątpliwość sowiecką propagandę, która stara się przekonać turystów i zagranicznych gości, że kultura ukraińska była popierana przez Sowjety.

"W trzecim kwartale 1943 roku Bohdan KETRZYŃSKI przebywał przez jakiś czas w Sztokholmie i wysyłał z tamąd informacje do prasy ukraińskiej w Argentynie i Stanach Zjednoczonych, starając się nadać swojej akcji duży rozgłos.

W poufnych rozmowach powoływał się na to, że pozostaje w osobistym kontakcie z Prowidnykiem OUN ~~Arkyim~~ A. MELNYKIEM, natomiast w korespondencji do "Swobody" podał, że MELNYK przebywa już na terenie Szwecji. Wogóle informacje KETRZYŃSKIEGO są bałamutne i tendencyjne.

"Na podstawie danych z rozmaitych źródeł zostało stwierdzone, że akcja Bohdana KETRZYŃSKIEGO nie wydaje się być poważną. KETRZYŃSKI w końcu ubiegłego roku powrócił zresztą

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Londyn, dnia 16 lutego 1944 r.

do Helsinek, skąd, jako korespondent "Krakowskich Wistiej"
wysłała wiadomości głównie do pism ukraińskich i niemie-
kich na terenie Generalnego Gubernatorstwa i Rzeszy".

SEKRETARZ GENERALNY

Nr. 857-p/178 w sprawie Bohdana Ketrzynskiego, Ministerstwo
Spraw Zagranicznych podaje poniżej następujące informacje o wy-
jeździe: /-/
Jankowski

"Bohdan KETRZYŃSKI, urodzony w Równem na Wołyniu w
1919 roku jest obecnie korespondentem ukraińskiego Biura
Informacyjnego w Helsinkach. W momencie wyjazdu prze-
bywał w Oslo, następnie dwa lata mieszkał w Helsinkach. Ode-
szedł z Finlandii w roku 1943. Od roku 1943 w Waszingtonie.
Wskazywał na swą przeszłość jako szwedzki i niemiecki. Zna po-
dobnie fiński, francuski i norweski. W przeszłości pomagał
popytem w Oslo i Helsinkach przebywał w Berlinie, Berlin
opisał ponownie - jak świadek - czy się nie pewnie w
Niemczech. Po wyjeździe z Helsinek przybył do Szwecji po-
nowe - jak świadek - Finlandie zamieszkał, że będzie mógł
dział do Niemiec. Jednakże wyjazd nastąpił, że będzie mógł
zpowrotem wrócić do Finlandii, ponieważ Finlandia "zawsza
można z Niemcami".

Podczas wyjazdu pieniężne separatywy ukraińskich
w bankach belgijskich, holenderskich i francuskich zosta-
ły zagrozone, gdyż on z oszczędności przedwojennych, zio-
żonych w Sztokholmie i Helsinkach. Główna część zasobów
pieniężnych na utrzymanie w obu ukraińskich separatywach
pochodzi z Ameryki - jak świadek - ale w danej chwili
trudno to wyznaczyć.

"Bohdan KETRZYŃSKI jest wrogo usposobiony wobec Ros-
jan, gdyż wyjechał jego matka i siostra do Karkatam w roku
1940. Świadek jednak w rozmowach, że Niemcy i Rosjanie
Niemców, gdyż zachowanie się Niemców na polskiej i sowiec-
kiej Ukrainie było znacznie gorzej od zachowania się pol-
szewików. Podaje w wątpliwą sowiecką propagandę, która
stara się przekonać turystów i zagranicznych gości, że kula-
tura ukraińska była popierana przez Sowietów.

"W trzecim kwartale 1943 roku Bohdan KETRZYŃSKI prze-
bywał przez jakiś czas w Sztokholmie i wyjechał z tamtego
informacje do prasy ukraińskiej w Argentynie i Stanach Zjed-
noczonych, starając się nadać swojej akcji duży rozgłos.
W podobnych rozmowach powoływał się na to, że pozosta-
je w osobistym kontakcie z Prowidyxiem OUN A.M.I.E.
NYKIM, natomiast w korespondencji do "Swordy" podał, że
MELNYK przebywa już na terenie Szwecji. Wogóle informacje
KETRZYŃSKIEGO są bieżące i tendencyjne.

"Na podstawie danych z rozmaitych źródeł zostało stwier-
dzone, że akcja Bohdana KETRZYŃSKIEGO nie wydaje się być
poważną. KETRZYŃSKI w końcu ubiegłego roku powrócił z wy-
jeźdem.